

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
кафедра соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 300-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГРИГОРІЯ САВИЧА СКОВОРОДИ

21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

ХАРКІВ – 2022

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(протокол № 11 від 16 .11.2022 р.).*

Редакційна колегія: Васильєва М.П. – доктор педагогічних наук, професор;
Романова І.А. – доктор педагогічних наук, доцент;
Шеплякова І.О. – кандидат педагогічних наук;
Штанько М.О. – ст. лаборант кафедри.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за підбір, точність і достовірність наведених фактів, правильне цитування джерел, власних імен та інших відомостей. Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів.

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 300-річчю з дня народження Григорія Савича Сковороди, 21.10.2022 р. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 225 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2022.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2022.

Гвоздьова У.А. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	50
Гончарова А.О. АКТУАЛЬНІСТЬ ПОШУКУ ЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І МЕТОДИК ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.....	56
Гриценко В.А., Рижанова А.О. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЖІНОК, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА У СІМ'Ї.....	59
Гришук А.О., Рижанова А.О. ПРОГРАМА ПРОФІЛАКТИКИ ЕЙДЖИЗМУ ПІДЛІТКІВ У ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАСОБАМИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	62
Губіна Я.С. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	64
Дем'яненко О.С., Полянничко А.О. ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ.....	71
Діденко Д.А. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ В ГРОМАДІ.....	74
Дмитренко Н.М. ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З РОЗВИТКУ ОСОБИСТОЇ, ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	76
Єсіна Н.О., Стрельнікова О.О. СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ.....	78
Жаровська О.О., Рижанова А.О. ПРОГРАМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ВІДПОВІДНОЇ ПІДТРИМКИ БАГАТОДІТНОЇ СІМ'Ї В ЗЗСО.....	84
Збаранська Д.В. АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ В УЧНІВСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	87

У вітчизняній системі освіти історично сформовані традиції соціалізації та суспільного виховання, в рамках яких склалися стратегії поведінки особистості, що дозволяють їй бути ефективною і успішною в суспільстві. Пошук шляхів, технологій і методик забезпечення ефективності цього процесу на основі доведення до свідомості кожної конкретної особистості як власної і суспільної цінності постає нагальною проблемою сучасної вітчизняної соціальної педагогіки. Варто звертатися до деонтологічних засад формування почуття обов'язку і відповідальності особистості не тільки за власну поведінку і дії, але й відповідальності за дії спільноти, до якої ти належиш. У нагоді мають стати напрацювання в цьому напрямі як вітчизняних, так і зарубіжних теоретиків і практиків. Так, у вихованні національної (української) ідентичності як приналежності до історично сформованої адаптивно-еволюційної системи ознак і властивостей, які вирізняють українську людину, українську спільноту й українську культуру з-поміж інших аналогічних об'єктів (феноменів) корисним може стати досвід США: виховання у кожного з дитинства розуміння своєї причетності до певних символів країни; гордості за все, що пов'язано з видатними подіями в країні; повага до видатних історичних постатей; усвідомлення державних цінностей (свобод) тощо. В Україні в цьому напрямі широке поле діяльності, яке постало як особливо актуальне і нагальне: вивчення історії свого народу і держави; використання української мови як цінності, якою володіє не кожна країна і навіть народність. «Чужому навчайтеся, але й свого не цурайтеся» - заповідав нам Т. Шевченко. Через століття в сучасних умовах для українського народу це гасло звучить як «Своє вивчайте, зберігайте і пишайтеся ним!» У цьому в сучасних умовах провідна роль соціального виховання українського громадянина.

Гвоздьова У.А.

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, доцент В.В. Костіна

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність вимірювання рівня професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти, визначено її суть та складники. Наведено систему критеріїв та показників для визначення рівня готовності майбутніх соціальних педагогів до профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: жорстока поведінка, соціальний педагог, профілактика, підлітки, заклад загальної середньої освіти, рівень практичної готовності, критерії, показники.

Abstract. *The article substantiates the relevance of measuring the level of professional readiness of future social pedagogues for the prevention of violent behavior of adolescents in institutions of general secondary education, defines its essence and components. A system of criteria and indicators for determining the level of readiness of future social pedagogues for the prevention of violent behavior of adolescents in institutions of general secondary education is given.*

Keywords: *violent behavior, social pedagogue, prevention, adolescents, institution of general secondary education, level of practical readiness, criteria, indicators.*

Постановка проблеми. Важкий стан суспільно-економічного розвитку, зuboжіння великої частини населення, зумовлює розповсюдження різноманітних девіацій, що поширюються і на дитяче та молодіжне середовище. Як зазначають дослідники [12], знущання в школі – окремий вид насильства, у якому жертва постійно потерпає від згубних дій певної особи або групи людей. Дискомфорт може відчуватись на фізичному, емоційному, психологічному рівнях. Як стверджує А. Кудрявицька, проявам такої поведінки можуть сприяти особисті чинники, вплив телебачення, агресивні комп'ютерні ігри, субкультура, ближнє оточення дитини, сім'я, надмірна любов батьків чи їхня агресія, недостатня увага, негативний вплив референтної групи чи потреба самоствердитись. [5, с. 70]. Згідно зі змістом Закону України «Про освіту» [10], до основних завдань психологічної служби закладів загальної середньої освіти відносять здійснення цілеспрямованої систематичної діяльності з профілактики різних видів девіантної поведінки дітей та молоді. Спираючись на вищезазначене, можна стверджувати, що підготовка майбутніх соціальних педагогів до профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти є актуальною проблемою сучасної науки та практики.

Аналіз досліджень. Аналіз наукової літератури [4,7] з проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників показав, що важливим її аспектом є звернення опанування змістом нормативного підґрунтя роботи соціального педагога/соціального працівника, що забезпечує розуміння майбутніми фахівцями її суті та особливостей, а також на системи вимог, що пред'являтимуться до цих працівників. Проблема професійної підготовки фахівців соціальної сфери в сучасній науці розглядається у двох аспектах: а) формування особистості, підготовленої до виконання різних професійних функцій; б) формування фахівця соціальної галузі, який поряд з основними професійними вміннями соціального педагога, володіє ще й прикладними вміннями соціально-правової діяльності як засобами педагогічної дії. Така підготовка дуже залежить від якості змісту освітнього процесу в університеті, засвоєння здобувачами вищої освіти понятійно-термінологічного апарату галузі професійної соціальної допомоги, а також низки специфічних соціально-педагогічних дисциплін, які у майбутньому допоможуть у практичній

діяльності з метою більш глибокого розуміння суті соціально-педагогічних явищ та процесів.

Як зазначає А. Гавриш професійна підготовка фахівця є одним із початкових, базових етапів професіоналізації і становлення його особистості [3]. На думку Ю. Літвиненко[7] прояви жорстокої поведінки та різних девіацій з кожним роком зростають, що призводить до поширення конфліктності в суспільстві, як наслідок відбувається розповсюдження агресивності та жорстокості у середовищі підлітків, тому практична підготовка фахівців соціальної сфери до профілактики жорстокої поведінки у підлітків у закладах загальної середньої освіти є актуальною та потребує подальших досліджень. Враховуючи вищезазначене, потребує дослідження проблема пошуку ефективних шляхів та засобів практичної професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики жорстокої поведінки у підлітків у закладах загальної середньої освіти.

Метою статті є добір практичних методів та засобів підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти та аналіз ефективності їх застосування у педагогічному процесі.

Основний виклад матеріалу. У сучасному світі все поширюється підліткова жорстокість, що є не вродженою якістю людини, а набутою рисою, яку дедалі більше «виховують» такі негативні фактори, як негативна референтна група, ЗМІ та телебачення (фільми зі сценами насильства та агресії), комп'ютерні ігри, соціальні мережі, поширення булінгу у підлітковому середовищі, негативні відносини підлітків з батьками, бажання самовдосконалення за рахунок інших шляхом приниження тощо.

У Законі України «Про освіту» поняття «булінг» трактується як діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [10]. На думку Д. Ольвеуса [9], булінг пов'язаний з агресивною поведінкою, що репрезентує собою небажані, негативні дії; характеризується довготривалим та систематичним явищем і нерівністю влади або сили.

Аналізуючи психологічну природу булінгу, можна сказати, що це явище виникає на основі ворожості та конфліктності, що негативно впливає на формування психологічного клімату у закладах загальної середньої освіти, що актуалізує необхідність якісної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з різними групами підлітків, які прагнуть зайняти авторитетне місце шляхом утиснення інших, з брехливими, апатичними та егоїстичними підлітками, деякі з них відзначаються мстивістю та боягузництвом. [2, с.87]. Отже, підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери є надзвичайно важливою у питаннях профілактики таких негативних явищ, як булінг, жорстоке

поводження з іншими, агресивність, ворожість, а також формування позитивного психологічного клімату в підліткових колективах.

Важливе значення у підготовці фахівців соціальної галузі має розвиток їхньої емоційної стійкості, яка є одним із головних аспектів у їхній професійній діяльності з профілактики жорстокої поведінки підлітків. У профілактичній роботі соціальний педагог має усвідомлювати, що найбільш вразливим для появи стійких негативних психологічних утворень етапом професійного шляху дослідники визначають так званий період професійної дезадаптації (близько 15-20 років педагогічного стажу), на якому виявляється різке послаблення професійних якостей, деформуються якісні поведінково-характерологічні властивості, що вже безпосередньо не забезпечують його професійну успішність [11]. Отже, для якісної підготовки майбутніх фахівців до профілактики підліткової жорстокості у закладах загальної середньої освіти потрібно приділяти увагу своєму власному емоційному стану та покращувати свій професіоналізм шляхом профілактики емоційних вигорань. Відсутність емоційного напруження має поєднуватися зі здатністю соціального педагога довільно створювати потрібний настрій, найповніше використовувати свої потенційні можливості.

Як зазначають дослідники, для майбутніх соціальних педагогів важливими професійними характеристиками є такі: оволодіння релаксаційними навичками (прийомами зменшення напруження, вмінням розслаблюватися); розвиток вміння керувати власним часом через визначення основних цілей та завдань власної професійної діяльності на певний період; складання розкладу виконання справ; навчання говорити «ні»; делегування своїх повноважень, доручення завдань іншим; свідома організація дозвілля, створення умов для реалізації власного хобі; заняття спортом; доцільна організація робочого простору, робочого місця із врахуванням принципів психогієни та психопрофілактики [1, с.88]. Це одні з найголовніших аспектів підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики підліткової жорстокості у закладах загальної середньої освіти.

Важливим складником підготовки майбутніх соціальних педагогів є вивчення відповідних дисциплін, які будуть забезпечувати підготовку до роботи з профілактики жорстокої поведінки у підлітків у закладах загальної середньої освіти. Аналіз нормативного забезпечення професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» у ХНПУ імені Г.С. Сковороди дозволив виділити наступні дисципліни важливі в цьому напрямі: «Актуальні проблеми соціальної роботи і соціальної педагогіки»; «Теорія і методика викладання соціально-педагогічних дисциплін»; «Менеджмент соціальної роботи», «Історія і теорія соціальної роботи», «Опіка ті піклування з практикумом», в яких розглядають актуальні проблеми соціальної роботи, в тому числі і підліткової жорстокості.

Аналіз наукової літератури з проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності дозволив нам виявити важливість сформованості критеріїв та показників на відповідних рівнях підготовки. Спираючись на дослідження Г. Олійник, важливими у професійній підготовці

фахівців соціальної галузі визначили мотиваційний, когнітивний та діяльнісний критерії [8, с.154]. Дослідниця зазначає, що, мотиваційний критерій впливає на формування у майбутніх фахівців стійкого інтересу до професійної діяльності у поєднанні з професійним спрямуванням (передбачає вибіркоче емоційно-пізнавальне, усвідомлене ставлення до певних видів діяльності і супроводжується внутрішнім задоволенням від результатів цієї діяльності), що позитивно впливає на сформованість загальнолюдських ціннісних орієнтацій майбутніх соціальних педагогів (морально-етичні взаємовідносини з навколишнім світом, дотримання провідних цінностей, які мають бути притаманними фахівцю соціальної сфери - любові, відповідальності, активності, моральності).

Як зазначає Л. Лебедик, основними показниками, що засвідчують високий рівень інтересу та мотивації до професії є такі якості: творчий підхід, працелюбність, уважне ставлення до обов'язків; якості стилю поведінки і діяльності соціального педагога (самостійність, дисциплінованість, дотримання слова, енергійність, авторитетність) [6].

Когнітивний критерій на думку Г. Олійник [8, с.154] включає в себе систему глибоких знань з філософії, педагогіки, соціальної педагогіки, психології, соціальної психології, вікової психології, необхідних майбутнім соціальним педагогам у процесі організації своєї роботи. Основними показниками, що виявляють рівень розвитку проявів за когнітивним критерієм є на думку Л. Лебедик є такі: теоретичні знання соціальної педагогіки і суміжних з нею наук, а також спеціальні знання зі своєї спеціальності, знання з інформатики [6].

До діяльнісного критерію відноситься система умінь та навичок, які стануть корисними майбутнім соціальним педагогам в процесі профілактики жорстокої поведінки у підлітків у закладах загальної середньої освіти. Основними показниками цього критерію за Л. Лебедик є система умінь: комунікативні, організаторські, дидактичні, проєктувальні (діагностичні і прогностичні) [6]. Дослідниця пропонує виділити наступні рівні сформованості зазначених вище критеріїв: перший рівень – поверхові теоретичні знання і практичні вміння; другий рівень – знання неповні, але правильним є їх відтворення на основі розуміння алгоритмів діяльності соціального педагога; третій рівень – не лише повне й правильне відтворення знань, а й доцільне їх застосування; четвертий рівень – створення суб'єктивно нових знань.

Згідно з дослідженнями науковців, важливу роль у профілактиці відіграє правильно організована взаємодія між соціальним педагогом і підлітком [1, с.120]. Дослідники доводять, що соціальному педагогу необхідно отримати загальну інформацію про вихованця та середовище його найближчого оточення, мати об'єктивні уявлення про вимоги й претензії з боку школи, представників громадськості, якщо такі є. Необхідно спочатку послідовно здійснити діагностику за допомогою взаємодії, потім взаємодію й, нарешті, програмування розвитку найбільш раціональних якостей особистості. Враховуючи вищезазначені ідеї науковців та практиків соціальної галузі нами розроблено систему критеріїв та показників готовності майбутніх соціальних

педагогів до профілактики жорстокої поведінки підлітків, а також відповідні їм рівні.

Висновки і перспектива подальших досліджень: На основі аналізу та узагальнення наукової літератури та практики роботи фахівців соціальної галузі нами уточнено поняття «готовність майбутніх соціальних педагогів до профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти», що представляє собою складне професійно-особистісне утворення та розроблено систему її вимірювання, яка включає чотири рівні (поверхневий, посередній, достатній, високий) за відповідними критеріями (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний) та показниками (ставлення до професійної діяльності, інтерес до профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти; усвідомленість знань щодо профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти та методики її здійснення; наявність вмінь та навичок щодо організації роботи з профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти).

Список використаних джерел:

1. Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація: навч. посібник для соц. п-ів та практичних пс-ів освітніх закладів / за ред. О. М. Полякової. Суми: Університетська книга. 2009. 346 с.

2. Вольнова Л.М. Профілактика девіантної поведінки підлітків. *Психологія девіацій*: навч.-метод. посібн. для студ. спеціальності «Соціальна робота». Київ. 190 с.

3. Гавриш А. В. Професійна підготовка майбутнього соціального педагога до профілактики алкоголізму підлітків у ЗНЗ. *Актуальні проблеми соціально-педагогічних досліджень*. Матеріали III студентської науково-практичної конференції (з міжнародною участю). Харків, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. 2015. С. 6-8.

4. Довбня О. В. Програма соціально-педагогічної діяльності з профілактики булінгу серед молодших підлітків у закладах загальної середньої освіти. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 20 листоп. 2020 р. /за ред. М. П. Васильєвої. Харків: ХНПУ, 2020. С. 61–63.

5. Кудрявицька А. М. Поширена проблема в поведінці дітей – дитяча жорстокість. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи*. 2019. С. 70-74.

6. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності соціального педагога в умовах інноваційних змін у системі післядипломної освіти. *Неперервна освіта: здобутки, проблеми, перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, приуроченої 80-річчю від дня заснування Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Тернопіль, Україна, 23 грудня 2020 року). Тернопіль: ТОКШПО, 2020. С. 136–141.

7. Літвиненко Ю.С. Актуальність підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до профілактики девіантної поведінки підлітків. *Сучасні реалії*

та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Присвячено 215-річчю заснування ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 22 листопада 2019 р. Харків. 2019. 62 с.

8. Олійник Г.М. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх соціальних педагогів до організації освітньо-дозвіллевої діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* : серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. Ужгород : Говерла, 2016. Вип. 2 (39). С. 154-156.

9. Ольвеус Д. Булінг в школі: стикання з проблемою. 2001. URL: <http://www.oecdobserver.org> (дата звернення: 10.10.2022).

10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (дата звернення: 10.10.2022).

11. Скрипкина Т. П. Доверие к себе как условие развития личности. *Вопросы психологии*. 2002. № 1. С. 95-103.

12. Харламова І. Насильство та жорстокість у школі. Реалії сучасності. Методичні рекомендації щодо роботи з дітьми. *Соціальний педагог*. № 9. 2007. С.4.

Гончарова А.О.

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОШУКУ ЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І МЕТОДИК ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Васильєва М.П.

В умовах сучасного розвитку суспільства та певних соціально-економічних проблем держави помічається значне послаблення виховного потенціалу таких суб'єктів як сім'я, школа, найближче оточення і інших громадських інститутів. Зменшення впливу контролюючого суб'єкту, переорієнтація життєвих цінностей, зміна пріоритетів майбутнього провокують поширення поведінкових девіацій у суспільстві, і підлітків, відповідно. Сучасні методи вирішення проблеми девіантної поведінки підростаючого покоління є не досить ефективними, що зумовлює необхідність пошуку і використання новітніх та більш дієвих засобів. Таким чином, постає актуальною проблема розробки технологій профілактики девіантної поведінки підлітків, до реалізації яких мають залучатися різні суб'єкти. Враховуючи ускладнені умови сьогодення, це питання потребує більш детального вивчення для взаємодії у дистанційному форматі.

Аналіз і систематизація наукової літератури з проблеми дослідження показали, що зміст ненормативної поведінки значно розширився за рахунок появи нових форм девіацій, протиправних і асоціальних дій підлітків: